

MAYSA VE BULUT ÇİZGİ DİZİSİ YAPICI ELEŞTİRİ BÖLÜMÜNÜN GELENEKSEL DOKUMA KÜLTÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF CONSTRUCTIVE CRITISISM EPISODE OF MAYSA AND BULUT ANIMATION SERIES IN TERMS OF TRADITIONAL HAND CRAFTS

Filiz İslim*, Hande Kılıçarslan**

Öz

Yaklaşık olarak bin yıldır Anadolu'daki varlığını sürdüren Türk milleti Anadolu kültür mozaiğine son derece önemli katkılarda bulunmuştur. Ancak, özellikle televizyon ve internet gibi araçların hayatımıza girmesiyle birlikte küreselleşen dünyada pek çok kültür birbiri ile iç içe girmekte ve kendine ait özelliklerinden bazılarını kaybetmektedir. Bu durum ülkemiz için de geçerli olup son yıllarda pek çok kültürel öğe kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu çalışmada Yörük kültürünü anlatan Maysa ve Bulut çizgi dizisinin kilim dokumanın anlatıldığı "Yapıcı Eleştiri" bölümü incelenmiştir. Doküman incelemesi şeklinde gerçekleştirilen bu çalışmada çizgi dizide kullanılan öğeler ve dokuma motifleri belirlenerek alanyazında yer alan motifler ile tutarlılığı incelenmiştir. Çalışma sonuçları kullanılan öğe ve motiflerin genel anlamda alanyazın ile tutarlı olduğu, ancak bazı motiflerin çizimlerinin alanyazında kullanımından farklı olduğu görülmüştür. Buna rağmen, çizgi dizinin kültürümüzün aktarılması açısından büyük rol oynadığı düşünülmektedir. Benzer çalışmaların kültürümüzü gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak açısından desteklenmesi ve sayısının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maysa ve Bulut, Çizgi Dizi, Animasyon, Dokumacılık, Motifleri.

Abstract

The Turkish nation, which has been in existence in Anatolia for nearly a thousand years, has made significant contributions to the Anatolian cultural mosaic. However, especially in the globalized world with the introduction of tools such as television and the Internet, many cultures intertwine with each other and lose some of their own characteristics. This situation is also valid for our country and in recent years many cultural elements have started to disappear. In this study, the "Constructive Criticism" episode of Maysa and Bulut animation series, which describes the "Yörük" culture, is discussed. In this study carried out in the form of document analysis, the elements and motifs used in animation series were determined and their consistency with the motifs in the literature was examined. The results of the study showed that the elements and motifs used were generally consistent with the literature, but some of the motifs were different from the use of the drawings in the literature. Nevertheless, the animation series is thought to play a major role in transferring our culture. It is thought that similar studies should be supported and increased in order to transfer our culture to future generations.

Keywords: Maysa and Bulut, Animation Series, Animation, Weaving, Motifs.

Araştırma Makalesi // Başvuru tarihi: 05.02.2020 - Kabul tarihi: 18.05.2020

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı, flizlim@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4938-6050>.

**Doç., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, handearsan@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9332-4730>.

1. Giriş

Anadolu'daki varlığını uzun süre sürdüren Türk milleti Anadolu kültür mozaiğine son derece önemli katkılarda bulunmuştur. Anadolu, kıtalar arasında bir köprü vazifesi görerek çok farklı kültürlerin ticaret ve ulaşım yolları üzerinde yer almış ve tarihin bilinen en eski medeniyetlerinden bazılarının ev sahipliği yapmıştır. Gerek Anadolu'da yerleşik olarak yaşayan, gerekse de Anadolu'yu bir köprü olarak kullanıp göç eden uygarlıkların hepsi kendi kültürlerinden bir parçayı burada bırakmışlardır. Uygarlık, kendisinden önce o bölgede kurulan onlarca topluluğun kültürünün bileşiminden oluşan bir sentezdir. Geçmişten günümüze bu kültürel mirasın hepsine sahip çıkan Anadolu tam bir kültür mozaiğidir (Erbek, 2002:6).

Türk milletini diğer milletlerden ayıran en önemli özelliklerden bir tanesi de örf, adet, gelenek ve göreneklerine son derece bağlı olmalarıdır. Toplumun kültürünü oluşturan bu kurallar yazılı değil sözlü şeklindedir. Türk toplumuna ait pek çok bilgi, yaylak kışlak arasında geçen yaşamın da bir sonucu olarak kalıcı eserlerden halı, kilim vb. dokumalar ve bu dokumalar üzerindeki motifler ile ifade edilmişlerdir (Karakuş, 2016:135).

Kültür ve medeniyetlerin beşiği olarak kabul edilen ve bugüne kadar onlarca farklı kültüre ev sahipliği yaparak kendi zengin kültürünü oluşturmuş olan Anadolu (Kaynak ve Karabulut, 2016:186), tüm insanlık tarihi ve evrensel kültürün çok önemli bir parçasıdır. Bu kültürün korunması ve gelecek kuşaklara doğru aktarılması son derece önem arz etmekte olup, bunun sağlanması tüm toplumun sorumluluğundadır (Karakuş, 2016:137; Erbek, 2002:6).

Televizyon ortaya çıktığı günden bu yana hayatımıza dahil olmuş ve vaz geçilmez bir parçası haline gelmiştir. Televizyon ve internet gibi araçların hayatımıza girmesiyle birlikte küreselleşen dünyada pek çok kültür birbiri ile iç içe girmekte ve kendine ait özelliklerinden bazılarını kaybetmektedir. Bu durum ülkemiz için de geçerli olup son yıllarda pek çok kültürel öge kaybolmaya yüz tutmuştur. Televizyonlar, görüntü, ses ve ışık gibi birden fazla ögeyi birleştirerek farklı duyu organlarına aynı anda hitap ettiğinden dolayı daha da ilgi çekici ve etkili olmaktadır. Toplumumuzun en küçük bireyleri olan çocuklarımızın da günümüzün en yaygın kitle iletişim araçlarından biri olan televizyondan etkilenmekte olup bu etkilenme düzeyi

çocukların yaşına, gelişimine, içinde yaşadıkları topluma ve izledikleri yayına göre farklılaşabilmektedir (Büyükbaykal, 2007:32).

Televizyon, bilgisayar ve özellikle internet gibi teknolojilerin hayatımıza girmesiyle küreselleşen dünyada kültürler birbirine girmekte ve bazı öğeler zamanla ortadan kaybolmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de günlük ortalama televizyon izleme süresi 2 saat 14 dakika iken, internet kullanım süresi 7 saat 09 dakikadır (WeAreSocial, 2019). Ekran karşısında günlük olarak bu kadar vakit geçiren bir toplumda kültür aktarımı için bu ekranların kullanılmaması düşünülemez. Özellikle geleceğimizi oluşturacak olan çocuklara erişmek için çizgi dizi ve animasyonlar son derece etkili bir yoldur. Ancak unutulmamalıdır ki çizgi film ve animasyonlar çocukların gelişiminde büyük rol oynamakta ve çok dikkatli olmak gerekmektedir (Karakuş, 2016:146).

Yönetmen, film, seyirci ve hepsinin içinde yaşadığı toplumsal yapı arasında dinamik bir ilişki vardır. Sinema toplum bilimi, kapsamı ve konuları açısından bu dört temel öge arasındaki ilişkilerin birini ya da birkaçını bazen de hepsini çözmeye yönelik çalışmaların bütünüdür. Yönetmen, deneyimlerini bir değerlendirme süzgecinden geçirerek, onlara kendi dünya görüşünü, fikirlerini, düşüncelerini ekleyerek sanatsal bir biçimde izleyiciye aktarır (Güçhan, 1993:52).

Ülkemizde televizyon yayını 1968 yılında Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu’nun (TRT) yayın hayatına girmesiyle başlamış ve günümüzde tüm evlerde yerini almıştır (Duyan Çamurdan, 2007:25). Türk televizyonculuğu 1990’lı yıllarda özel televizyon kanallarının açılmasıyla birlikte çok kanallı yayın hayatına başlamıştır. Özellikle son yıllarda belirli kategorilerde yayın yapan tematik kanallar açılmıştır. Bu kanalların arasında pek çok çocuk ya da çizgi film kanalları da yer almaktadır. Televizyon doğru kullanım sağlandığında çocuk gelişimine katkı sağlarken, yanlış kullanımı ya da yaşa uygun olmayan yayınların izlenmesi durumunda çeşitli zararlara neden olabilmektedir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri kökenli olup ülkemizde de 1990’lı yıllarda uyarlaması yayınlanan Susam Sokağı programının çocukların dil ve zekâ gelişimine olumlu katkıları olduğu görülmüştür (Bar-on’dan akt. Duyan Çamurdan, 2007:25).

Bu çizgi filmlerden Türk yapımı olan “Maysa ve Bulut” çizgi dizisi bu araştırma kapsamında doküman incelemesi şeklinde incelenecektir. Türk kültürünün bir parçası olan yaylak kışlak arasında geçen yaşam ve "Yörük" kültürü kaybolmaya yüz tutan öğelerden bir tanesidir. Bu çalışma kapsamında çocuklarımıza Türk kültürünü anlatan “Maysa ve Bulut” çizgi dizisinin kilim dokuma konusunun işlendiği "Yapıcı Eleştiri" bölümünün senaryosu incelenmiştir. "Maysa ve Bulut" isimli çizgi dizi 2013-2014 yılları arasında TRT Çocuk kanalında yayınlanan, Resimli Film Animasyon Stüdyosu tarafından üretilen, yönetmenliğini Osman Çubukçu, yapımcılığını Mustafa Yavuz Gül'ün üstlendiği ve yörük yaşam biçiminin işlendiği bir çizgi dizidir. Bu çizgi dizide Toros Dağlarında yaşamlarını sürdüren iki ailenin zaman zaman “konarak”, zaman zaman “göçerek” yaşadıkları hikayeler anlatılmaktadır.

Bu çalışmada çizgi dizide kullanılan öğeler ve kullanılan dokuma motifleri belirlenerek gerçek hayatta kullanılan motifler ile tutarlılığı incelenmiştir. Çalışma sonuçları kullanılan öğe ve motiflerin genel anlamda gerçek hayattakiler ile tutarlı olarak kullanılmış olmakla birlikte farklı yörelerin bir arada kullanılması gibi bazı hatalar ile karşılaşmış olsa da genel anlamda kültürümüzün aktarılması açısından büyük rol oynadığı düşünülmektedir. Benzer çalışmaların Türk kültürünü gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak açısından desteklenmesi ve sayısının artırılması gerekmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışma “Maysa ve Bulut” isimli çizgi dizinin kilim dokuma konusunun işlendiği “Yapıcı Eleştiri” bölümünün senaryosu betimsel açıdan incelenmiştir.

2.1. Materyal

Çizgi diziye isimlerini veren küçük yörük kızı Maysa ile koyun çobanı Bulut çizgi dizinin ana karakterleridir. Ayrıca, çevrelerindeki insanların akıl danıştıkları, eğitici ve öğretici hikâyeler anlatan “Yaman Dede”, yörük yaşam biçimini genç nesillere anlatmaya çalışan “Güneş Ana”, Maysa'nın anne ve babası Perçin ve Devran gibi pek çok karakter yer almaktadır.

2.2. Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Yapıcı eleştiri bölümünde görülen tüm sahneler tek tek izlenip, senaryodaki kültürel öğeler incelenmiştir. Dizi bölümünde kullanılan motifler, alanyazında yer alan motifler ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırılan motiflerin gerçek anlamları verilerek, benzerlik ve farklılıkları açısından ortaya koyulmuş ve motiflerin gerçeğe uygunluğu belirlenmeye çalışılmıştır.

3. Bulgular

Maysa ve Bulut çizgi dizisinde Geleneksel Türk El Sanatlarının en önemlilerinden biri olan dokumacılığın konu edildiği “Yapıcı Eleştiri” bölümü incelenmiştir. Bu bölümde akıllı, çalışkan, öğrenmeye meraklı ve yardımsever çocuk karakterler yer almaktadır. Yaşça en büyük kız çocuğu olan Günsel’inin kırdan açan çiçekleri izlediği bir sahne ile başlamaktadır. Günsel’inin kır çiçeklerini izlediği esnada yanına obanın bilge, bitkisel ilaçlar yapan, sözü dinlenen kişisi Güneş Ana gelmektedir (Görsel 1). Güneş Ana, Günseli’ye bu çiçeklerin “kırmızı çiçekleri” olduğunu ve bu çiçekleri kilim dokumak için kullandıklarını söylemektedir. Kırmızı renkli iplikleri boyamada kullandıkları çiçekler olduğunu ve kilimlerin onlar sayesinde böyle parlak ve güzel olduklarını belirtmektedir. Doğal boyamacılıkta boyar madde olarak kullanılan malzemelere ilişkin akademik çalışmalar incelendiğinde “kırmızı çiçeği” olarak adlandırılan herhangi bir malzemeye rastlanamamış; ancak, “Kırmızı (Koşinil) Böceği” olarak adlandırılan ve kırmızı renkli boyar madde olarak kullanılan bir malzemeye rastlanmıştır (İpek, 2017:17). Konu ile ilgili alanyazın taramasına göre Anadolu’da doğal boyama işleminde kırmızı boyar madde olarak kök bitkisi, Polonya kermesi, lak böceği gibi çeşitli malzemelerin de kullanıldığı görülmüştür (Karadağ, 2007:8). Çizgi dizide adı geçen çiçekler iplik boyamada kırmızı renkli boyar madde olarak kullanılmasıyla kırmızı çiçeği olarak adlandırılmıştır. Bu çiçeğin farklı yörük toplulukları tarafından kullanılıyor olabileceği düşünülmektedir.

Görsel 1. Günseli ve Güneş Ana kırmızı çiçekleriyle.

Aynı sahnenin devamında, Günseli ve Güneş Ana kilim dokuma üzerine konuşmaya devam etmektedirler. Bu esnada Günseli, Güneş Ana ile daha önce kilim dokuduklarını hatırlatarak, yeniden birlikte kilim dokumak istediğini söylemektedir. Bunun üzerine Güneş Ana artık kendisinin çok yaşlandığını, ancak Günseli'nin kendi başına kilim dokuma vaktinin geldiğini belirtir. Kilim dokuma işinin altından tek başına kalkamayacağından endişelenen Günseli'ye merak etmemesi gerektiğini, hatta Maysa ve Kiraz'ın da ona yardım edebileceklerini, böylece onların da kilim dokumayı öğrenebileceklerini söyler. Bunun üzerine Günseli de ertesi gün ip boyamak için kırmızı çiçekleri toplayacağını belirtir ve bu söylemle sahne biter. Günseli ve Güneş Ana arasında geçen bu diyalogdan kız çocuklarının küçük yaşlardan itibaren dokuma işleriyle uğraştıkları, ailenin kadınlarına yardım ettikleri ve belli bir yaşa geldiklerinde ise kendilerinin de kilim dokumayı öğrenmeleri beklendiği anlaşılmaktadır.

Bir sonraki sahnede çizgi diziye adını da veren ve hikâyenin ana karakterlerinden biri olan Maysa koşarak babası Devran ve Yaman Dedesinin yanına gelir. Bu esnada obanın en yaşlı ve bilge kişisi olan, insanların akıl danıştıkları kişi olan Yaman Dede, göç yolunda o gece konaklayabilecekleri bir yer olduğunu ve oraya gitmeleri gerektiğini belirtir. Oba hep beraber Yaman Dede'nin belirttiği yere doğru yola çıkar.

Sonraki sahnede sabah olmuştur ve Günseli ile kardeşi Bulut, kırmızı çiçekleri toplamak için yola koyulmuşlardır. Hikâyenin ana kahramanlarından biri olan Bulut, Maysa'nın en yakın arkadaşıdır ve obanın çobanıdır. İki kardeş koyun sürüsünü otlatarak bir gün önce yolda gördükleri kırmızı çiçeklerinin bulunduğu bölgeye gelirler. Bulut koyunları otlatırken, Günseli de kırmızı çiçekleri toplamaya başlar (Görsel 2).

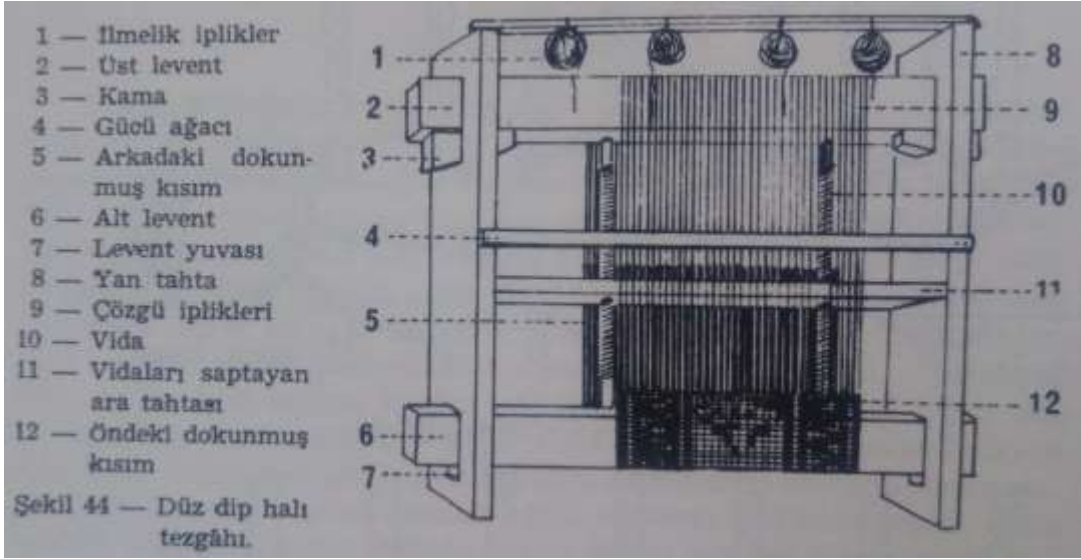
Görsel 2. Günseli kırmızı çiçeklerini toplarken.

Maysa, annesi Perçem, arkadaşı ve Günselinin kardeşi Kiraz dereden obaya su taşımaktadırlar. Taşıdıkları suyu Güneş Ana'nın altına odun vurduğu büyük bir kazana boşaltmakta ve suyu kaynatmaktadırlar (Görsel 3). Bu esnada Günseli topladığı çiçekler ile yanlarına gelmektedir (Görsel 4). Perçem, Günseli'nin topladığı çiçeklerin adını söylediğinde Maysa gülerken çiçeklerin adının aynı kırmızıya benzediğini belirtir. Bunun üzerine Güneş Ana, zaten çiçekleri bu isimle çağırmasının nedeninin kilimlere kırmızı rengi vermesinden dolayı olduğunu söylemektedir. Buradan anlaşılacağı üzere bu çiçeklerin isimleri kırmızı renkli ip boyası olarak kullanılmaktadır. Alanyazın incelendiğinde doğrudan "kırmızı çiçeği" olarak geçen ve ip boyama için kullanılan herhangi bir bilgiye ulaşılamamış olup, bu ismin halk arasında, yerel olarak kullanılan bir isim olduğu düşünülmektedir.

Görsel 3. Doğal ip boyama sahnesi.

Günseli getirdiği çiçekleri kazanın yanına koyarak ne kadar yorulduğunu anlatır. Güneş Ana, Günseli'ye teşekkür eder ve Maysa'yı dokuma tezgâhını almak üzere Yaman Dede'ye gönderir. Dokuma tezgâhını almak üzere çadıra giden Maysa, Yaman Dede'yi dokuma tezgâhının başında uğraşırken bulur (Görsel 5). Dedesine tezgâhı istediklerini söylediğinde Yaman Dede tahtaları sıkıştırıp ipleri gerdikten sonra tezgâhı beraber götürebileceklerini belirtir. Tahtaları sıkıştırma ve ipleri germe işlemi germe tezgâhlarda yapılmaktadır ki burada gösterilen tezgâhın "Germeli Tip (Hereke Tipi) Tezgâh" olduğu görülmektedir (Görsel 6). Germeli Tip tezgahlar taşınması ve kurulması kolay, kullanımını pratik dikey çözümlü tezgahlardır. Çoğunlukla Hereke ve Kayseri yöresinde üretilmektedir. Bu tezgâhlar genel olarak ahşap malzemeden üretilmiş olup dikdörtgen yapıdadırlar. Genellikle El Dokusu halıların üretiminde kullanılırlar. Ülkemizde yaygın olarak kullanılmayan bir tezgâh tipidir. Bu yapının yan kısımlarına "dikeç", üst ve altta yer alan yatay kısımlarına ise "mazi ya da merdane" denilmektedir. Germe işlemi alt ve üst merdaneleri birbirinden iterek sağlanır. Ayrıca orta kısımda yatay olarak yer alan elemana "gücü" ve üstünde yer alarak atkının geçirileceği ağızlıklar için yapılmış parçaya ise "varangelen" denilmektedir. Germeli tip tezgâhlarda dokunan halı alt merdanelerin altından kaydırılarak arka kısma geçirilir. Sürekli olarak düzgün bir biçimde durur (Yazıcıoğlu, 1992:62).

Görsel 4. Germeli tip halı tezgâhı (Aytaç, 1982:134).

Görsel 5. Doğal ip boyama sahnesi.

Görsel 6. Yaman Dede tezgâhı hazırlarken.

Yaman Dede tezgâhın ayarlama işlemlerini yaparken Maysa'dan "Kirkit"i almasını rica etmektedir. Kirkit (Görsel 7), atkılarının yerleşmesini, ilmelerin kaliteye göre yerlerini almalarını sağlayan alettir (Aytaç, 1982:128). Atkı işlemi süzme ve basma olarak iki sıra halinde geçirilir. Her sıradan sonra kirkit kullanılarak atkı sıkıştırılır. Kirkitler halıda çözümlük ipliklerinin arasına kolayca girebilecek aralıkları bulunan bir tarak gibidir, hatta bazı yörelerde Tarak ismiyle de anılmaktadır (Yazıcıoğlu, 1992:65). Maysa, Yaman Dedenin gösterdiği aleti alırken niye bu şekilde isimlendirildiğini sorar. Yaman Dede de kilim dokuma esnasında kullanırken iplere sürttükçe böyle bir ses çıkardığı için bu şekilde isimlendirildiğini belirtir. Burada hem kirkitin ne olduğu ve nasıl kullanıldığı yeni nesillere anlatılırken hem de adının nereden geldiği konusunda fikir verilmektedir.

Görsel 7. Halı dokumasında kullanılan aletler (Aytaç, 1982:129).

Görsel 8. Kiraz kırmızı çiçekleri ile.

Bir sonraki sahnede Günseli kaynamakta olan ip boyama kazanının yanında durmakta iken yanına elinde kırmızı çiçekleri ile Kiraz gelir (Görsel 3, 6). Kiraz, boyama işlemi için hazırlanmış olan çiçekleri kazana atarak hepsinin tamamlandığını ve işinin bittiğini belirtir. Günseli ise kendisine daha kazanı karıştıracaklarını, boyanın kıvamını ayarlayacaklarını ve

sonrasında kilim dokuyacaklarını belirtir. Ancak Kiraz kardeşine bakması gerektiğini belirterek yanından ayrılır. Kiraz ayrıldıktan kısa bir süre sonra Güneş Ana ve Maysa Günseli'nin yanına gelirler. Güneş Ana, Kirazı sorar. Günseli, Kiraz'ın kardeşine bakmaya gittiğini belirtir. Güneş Ana bu sefer de Günseliye dokuyacağı desenlere karar verip vermediğini sorar. Günseli aklında bazı fikirlerin olduğunu ancak tam emin olmadığını belirtir. Bunun üzerine Güneş Ana orada asılı duran bir halıdan örnekler alarak hayat ağacı, yıldız ve elibelinde motiflerini göstererek anlamlarını anlatır ve Türk toplumunun yıllardır duyularını ve hikâyelerini bu motifler aracılığıyla kilimler üzerinde anlattığını vurgular (Görsel 8). Burada dokumada kullanılan motiflerden örnekler verilmiş ve Yörük yaşam biçiminde hikâyenin kilimler aracılığıyla anlatıldığını söylemiştir. Halı ve kilim dokuma kültürü Yörükler için çok önemlidir. Kuşaktan kuşağa anlatılarak yeni nesillerin dokumayı öğrenip kendi hikâyesini anlatması sağlanmaktadır.

Görsel 9. Güneş Ana motifleri anlatırken.

Burada anlatılan motiflerden biri olan hayat ağacı, yerden göğe yükselirken güçlü kökleri aracılığıyla topraktan aldığı suyu dallarına ve yapraklarına ileterek cennet ve yeryüzü arasında iletişimi sağlamaktadır (Görsel 10). Kökleri yeraltını, dalları ve gövdesi yeryüzünü, en üst dalları da cenneti simgelemektedir. Dikey sembolizmde evrenin üç elementine değinirken değişim ve gelişimin sürekliliğini anlatmaktadır. Hayat yani can ağacı olarak da bilinen bu motif,

aynı zamanda şamanın gökyüzü ve yeryüzü seyahatinde onun ruhuna merdiven olur. Hayat ağacının dallarında bulunan kuşlar da şamanın ruhunu temsil etmektedir (Erbek, 2002:64-65; Deniz, 2000:86). Elibelinde motifi ise dişiliğin simgesidir. Yalnızca dişilik ya da doğurganlığı değil uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşe gibi anlamlar da taşımaktadır (Erbek, 2002:12). Yıldızlar ise Anadolu'da kullanılan en eski motiflerden biridir. Hatta bilinen en eski halı örneği olan "Pazırık Halısı"nda bile yıldız motifine rastlanmaktadır. Anadolu inanışında yıldızlar ve insanların bir bağlantısı olduğuna inanılmakta olup bunun kökeni Gök Tanrı inanışına kadar gitmektedir (Erbek, 2002:86).

Görsel 10. Çizgi Dizide Kullanılan Hayat Ağacı Motifi.

Görsel 11. Çizgi Dizide Kullanılan Yıldız Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:98).

Görsel 12. Çizgi Dizide Kullanılan Yıldız Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:98).

Görsel 13. Çizgi Dizide Kullanılan Bereket Motifi.

Görsel 14. Çizgi Dizide Kullanılan Kız Çocuk Motifi.

Ayrıca Güneş Ana anlatmasa da kilimde saç bağı (Görsel 15) ve suyolu (Görsel 16) motiflerinin de kullanıldığı görülmektedir. Saç bağlama şekilleri Anadolu kadınlarının sözlü olarak dile getiremedikleri isteklerini ifade etme yöntemlerinden bir tanesidir. Buna bağlı olarak dokunan saç bağı motifi de halıyı ya da kilimi dokuyan kişinin evlilik isteğinin bir göstergesi olarak kullanılmaktadır (Erbek, 2002:66). Suyolu motifi ise yeniden doğuşun, bedensel ve ruhsal yenilenmenin, yaşamın akışkanlığının ve sürekliliğinin, bereket, soyluluk, bilgelik, saflık ve erdemin simgesidir (Erbek, 2002:104).

Görsel 15. Çizgi Dizide Kullanılan Saç Bağı Motifi.

Görsel 16. Çizgi Dizide Kullanılan Suyolu Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:107).

Güneş Ana'nın açıklamalarından sonra Günseli tezgâhın başına geçerek kilimini dokumaya başlar (Görsel 17). Bu esnada yanında oturmakta olan Maysa da uyuklamaya başlar. Günseli Maysa'yı uyararak uyumaması ve kilim dokumayı öğrenmesi gerektiğini belirtir. Ancak uykunun ağırlığına dayanamayan Maysa rüyalar ile dolu bir uykuya dalar.

Görsel 17. Günseli kilim dokurken.

Maysa uyandığında Günseli kilimini dokumayı bitirmiştir. Günseli ile Maysa kilim dokuduğu sırada içeriye Kiraz girer. Günseli, Kiraz ve Maysa'nın kilimi hakkında ne düşündüklerini merak eder. Kiraz Günseli'nin kiliminin güzel olduğunu ancak kendisi yapacak olsa daha süslü yapacağını belirtir. Benzer şekilde Maysa da rüyasında gördüğü kilimlerin daha güzel olduğunu ve eğer kendi dokumuş olsaydı araya boncuklar da koyacağını belirtir. Bu yorumlara üzülen Günseli kilimini toplayarak çadırdan dışarı çıkar. Çadırın dışında ise Güneş Ana ile karşılaşır. Günselinin üzgün halini fark eden Güneş Ana elindeki kilimi görür ve kilime bakmak istediğini söyler. Kilime bakan Güneş Ana kilim üzerindeki desenleri yorumlayarak obanın kadınlarını, kurdukları çadırlarını, sürülerini ve develerini gördüğü söyleyerek, obalarının hikâyesini kilimine çok güzel işlediğini belirtir ve Günseliyi tebrik eder.

Bir sonraki sahnede Yaman Dede, Günseli, Kiraz, Güneş Ana ve Maysa otururlarken Perçem içeri girer. Günselinin dokuduğu kilimi görünce çok beğendiğini ifade eder. Bunun üzerine Yaman Dede Maysa ve Kiraz'ın da artık birer kilim dokuyacaklarını düşündüğünü söyler. Ancak Kiraz ve Maysa Kilim dokumayı bilmediklerini ifade ederler. Yaman Dede de onlara bir hikâye anlatmaya başlar. Anlattığı hikâyede uzak bir diyarda çok yetenekli bir ressam ve onun çırığı yaşamaktadırlar. Çırak bir gün yeni bitirdiği ve çok sevdiği bir resmi ustasına getirir.

Ressam resmi bir süre inceledikten sonra çırağına resmi bir kalem ile götürüp kalabalık bir meydana koymasını ve insanlardan beğenmedikleri yerleri işaretlemelerini istemesini söylemiş. Ressamın çırağı ustasının dediğini yapmış. Geri döndüğünde resminin işaretlerden görünmediğini fark etmiş, çok üzülen çırak elinde resimle ustasına gelmiş. Ustası bu sefer aynı resmi yapmasını ve onu da çarşının en kalabalık yerine bırakmasını yalnız bu sefer kalem yerine resmin yanına bir fırça ve boya koymasını, insanlara da beğenmedikleri yerleri düzeltmelerini istemesini salık vermiş. Genç çırak tekrardan ustasının verdiği görevi yerine getirmiş. Bir süre sonra resmini almak için geri dönmüş, birde ne görsün resmin üzerinde tek bir çizik bile yokmuş. Yaman Dede'nin anlattığı hikâyedeki mesajın kendilerine verildiğini anlayan Maysa ve Kiraz, Günseli'den özür dileyerek kilimini çok beğendiklerini belirtirler.

Görsel 17. Günseli'nin dokuduğu kilim.

Günseli'nin dokuduğu kilim incelendiğinde (Görsel 17) hayat ağacı (Görsel 18), bereket (Görsel 19-20), muska-nazarlık (Görsel 21), çadır, deve, koyun sürüsü (Görsel 22) ve kurt/köpek (Görsel 23) motifleri görülmektedir. Bereket motifi çeşitli meyve ya da hayvan figürleri şeklinde tasvir edilmiştir. Ayrıca Anadolu dokumalarında genellikle koçboynuzu ve elibelinde motifleri ile birlikte kullanılmakta olup evlilik, çiftleşme ve üreme gibi anlamlar taşımaktadır (Erbek, 2002:47). Dokumada kullanılan muska motifi de nazarı uzak tutmak için gerçek hayatta da

kullanılan muskayı temsil etmektedir (Erbek, 2002:120). Ayrıca kilim üzerinde Yörüklerin geçimlerini sağlamak için yetiştirdikleri koyunlar, bu koyunları otlatmak için yazlık ve kışlık yerleri arasında göç ederken kullandıkları ana binek olan develer (Koyuncu Okca ve Genç, 2017:225), yaşamlarını sürdürdükleri evleri olan çadırları da işlenmiştir. Ayrıca kilim üzerinde işlenmiş olan bir kurt motifi de görülmektedir. Dokumalarda kurt izi ya da kurt motifi kullanılması yörük kültüründe saldırılarından korkulan canlılara karşı savunma amacıyla kullanılan motiflerdir. Ayrıca, Türk kültüründe kurt motifinin koruma, bereket, uğur ve sağlığa kavuşma gibi anlamlar da taşıdığı görülmektedir (Gülşen, 2013:21).

Görsel 18. Çizgi Dizide Kullanılan Hayat Ağacı Motifi.

Görsel 19. Çizgi Dizide Kullanılan Bereket Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:58).

Görsel 20. Çizgi Dizide Kullanılan Bereket Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:55).

Görsel 21. Çizgi Dizide Kullanılan Muska-Nazarlık Motifi ve Alanyazında Kullanımı (Erbek, 2002:127).

Görsel 22. Çizgi Dizide Kullanılan Çadır ve Deve Motifi.

Görsel 23. Çizgi Dizide Kullanılan Kurt Motifi.

4. Sonuç ve Tartışma

Yapılan bu çalışmada Maysa ve Bulut çizgi dizisinin yapıcı eleştiri bölümü incelenmiş olup çizgi dizide anlatılan olaylar, kullanılan motifler ve bu motiflerin gerçek hayattaki orijinalleri ile uyumlu olup olmadığı incelenmiştir. Bu hikâye kapsamında öncelikli olarak doğal ip boyama için kullanılan malzemeler ve ip boyamanın nasıl yapıldığı anlatılmıştır. Böylece günümüzde neredeyse unutulmaya yüz tutmuş olan doğal boyamacılık işlemlerinin nasıl yapıldığı çocuklara tanıtılmaktadır.

Hikâyenin devamında öncelikli olarak halı dokuma tezgâhı, tezgâh parçaları ve dokumada kullanılan malzemeler, ardından da halı ve kilimlerde kullanılan çeşitli motifler tanıtılmaktadır. Halı dokumanın nasıl yapıldığı, kullanılan malzemelerin, araç-gereçlerin ve motiflerin tanıtılması son derece faydalıdır. Çizgi dizide kullanılan deve, çadır, koyun sürüsü gibi bazı motiflerinin gerçek hayatta kullanımına ait bilgiye ulaşılammıştır. Ancak, yörük dokumalarında kendi yaşamlarında şahit oldukları, açık hava gözlemine dayanan çeşitli bitki ve hayvanlar gibi doğa konuları yer alır. Bu nedenle dokumalarında özel anlam taşımayan, günlük hayatlarından esinlenen motiflerin yer alması son derece doğaldır.

Çizgi dizi genel olarak değerlendirildiğinde her ne kadar bazı hatalar ile karşılaşılrsa da Türk kültürüne ait unutulmaya yüz tutmuş örf, adet ve ananeleri anlatması açısından önem arz etmektedir. Bu gibi çalışmaları yapan kişi, kurum ve kuruluşların bu alanda çalışan araştırmacılar ile işbirliği yapmaları bilginin doğru aktarımı açısından faydalı olacaktır. Özellikle son yıllarda televizyon ve internet kültürünün yaygınlaşması sonucu Türk kültürüne ait pek çok öge ortadan kalkmaktadır. Türk kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarılması açısından bu tür benzer çalışmaların sayısının artırılması son derece önemlidir.

Kaynakça

- Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Büyükbaykal, G. (2007). "Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 0(28), s.31-44.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*, Ankara: AKM Yayınları
- Deveoğlu, O. ve Karadağ, R. (2011). "Genel Bir Bakış: Doğal Boyar Maddeler", *Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 23(1), s.21-32.
- Duyan Çamurdan, A. (2007). "Görsel Medyanın Çocuk Sağlığına Etkileri", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 16(2), s.25-30.
- Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Güçhan, G. (1993). "Sinema-Toplum İlişkileri", *Kurgu Dergisi*, 12, s.51-71.
- Gülşen, H. (2013). "Kurt Motifi Üzerine Bir İnceleme", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (39), s.18-28.
- İpek, A. (2017). "Ortaçağda Ararat Bölgesinin En Değerli Ürünü: Kırmızı", *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10), s. 17-28.
- Karadağ, R. (2007). *Doğal Boyamacılık*, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Karakuş, N. (2016). "Maysa ve Bulut İsimli Animasyon Çizgi Filmin Kültürel Ögeler Açısından İncelenmesi", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), s.134-149.
- Kaynak, İ. H. ve Karabulut, T. (2016). "İnanç Turizmi Bağlamında Kentsel Turizm ve Kültürel Turizm: Konya Örneği", *Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der.*, 35(35), s.185-191.
- Koyuncu Okca, A. ve Genç, M. (2017) "Yörük Göçlerinde Deve", *International Journal of Social Science*, 58(Summer II 2017), s.225-236.
- WeAreSocial - Digital Report 2018. (2020), <https://digitalreport.wearesocial.com>, Erişim tarihi: 03.03.2020
- Yazıcıoğlu, Y. (1992). *El Dokusu Halıcılık*, Ankara: Menekşe Yayıncılık.